

УСТОЙЧИВОТО ПРОИЗВОДСТВО И ПОТРЕБЛЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ
КРЪГЛА МАСА С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ
17.09.2010 г., УНСС - гр. София

Ролята на “Зелените” обществени поръчки за устойчивото производство и потребление в България

Щерьо Ножаров
Експерт-сертиф. от ЕК по GPP
Докторант-УНСС
nojarov1@gmail.com

СЪДЪРЖАНИЕ:

- 1. Въведение**
- 2. Действия по прилагане на “зелените” обществени поръчки в България**
- 3. Стратегическа рамка на “зелените” обществени поръчки в България**
- 4. Правна рамка на “зелените” обществени поръчки в България**
- 5. Представяне на достъпни методи за определяне на жизнения цикъл на продукти-предмет на зелен ЗОП**
- 6. Изводи-силни и слаби страни на състоянието на процеса в България**

ВЪВЕДЕНИЕ

Според АОП възлагането на “зелени” обществени поръчки може да се дефинира като:

“процедура, чрез която публичните органи се стремят да получат продукти, услуги и строителни работи с намалено вредно въздействие върху околната среда през целия им жизнен цикъл, вместо продукти, услуги и строителни работи със същата основна функция, които иначе биха били предоставяни”.

Източник:

Годишен доклад на АОП за 2009 г.,стр.11

Забележка:

докладът е официален документ и се изготвя на основание чл. 19, ал. 2, т. 12 от ЗОП

ВЪВЕДЕНИЕ:

В резултат са поставени следните цели :

По-чисто и по-ефективно производство и повишаване на конкурентоспособността на бизнеса;

Наличие на по-добри продукти и услуги, които ще използват по-рационално енергия и ресурси и ще ограничават до минимум използването на опасни субстанции, с което ще се намали значително вредното влияние върху околната среда;

Пренасочването на потреблението към стоки и услуги, които оказват по-слабо влияние върху околната среда.

ВЪВЕДЕНИЕ

Текуща ситуация към юни 2010 г. обявена от ЕК:

- 20 държави в ЕС имат Национален план за действие за GPP
- Австрия, Унгария и Румъния са в процес на одобрение на вече изготвени Национални планове за действие
- Само България, Естония, Гърция и Ирландия все още подготвят своите планове
- България е обявила, че в момента е на ниво “провеждане на консултации” за подготовка на плана.

Източник: ЕК

http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

В момента няма официални данни, кой подготвя този план в България и дали такъв се подготвя;

ДЕЙСТВИЯ ПО ПРИЛАГАНЕ НА GPP В БЪЛГАРИЯ

Според Годишният доклад на АОП за 2009 г.(стр.11):
*“В съответствие с политиката на Европейския съюз за устойчиво развитие и възлагане на обществени поръчки с екологични изисквания, през 2009 г. АОП реализира **активна** дейност за популяризиране на зелените обществени поръчки...”*

- провеждане на 17.11.2009 г. на Национална конференция по GPP под мотото „Да осъществим промяната” с участието на представители на ГД “Околна среда” към ЕК и на Учебния център на Международната организация на труда;
- обучение на национални експерти в Италия по програма на ГД “Околна среда” към ЕК и проведено в Учебния център на Международната организация на труда;

ДЕЙСТВИЯ ПО ПРИЛАГАНЕ НА **GPP** В БЪЛГАРИЯ

- В подкрепа на инициативата за популяризиране сред широк кръг лица на политиките на Европейския съюз в областта на зелените поръчки, на Портала за обществени поръчки е публикувано изданието на Европейската комисия „Купувайте, като се съобразявате с околната среда“.

- **Бъдещите дейности** планирани от АОП в посока насърчаване на зелените поръчки включват: разработването на насоки, които да насърчават възложителите за покупката на енергийно ефективни продукти. Агенцията ще популяризира подетата инициатива и чрез организиране и участие в семинари, на които ще се разяснява правната рамка за възлагане на зелени поръчки. АОП ще съдейства в сферата на своята компетентност при предстояща координация между националните ведомства, отговорни за осъществяване на политиката на зелените поръчки, с цел създаване на първия Национален план за действие в тази област.

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (1)

● Проект на **Национална стратегия по устойчиво развитие на България**, р. II “Устойчиво потребление”, “Използване на механизма на зелените обществени поръчки”, дефинирани са следните дейности:

“-Дефиниране на области, в които „зелените” обществени поръчки могат да допринесат в значителна степен за подобряване на опазването на околната среда и конкурентоспособността.

-Развитие, чрез консултации със заинтересованите страни, на специфични цели, които могат да се постигнат чрез обществените поръчки в приоритетните области.

-Определяне на продукти, предмет на обществени поръчки, които задължително трябва да отговарят на определени минимални екологически изисквания”

Забележка: Към момента няма данни такава стратегия да е приета официално от публичните власти.

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (2)

- **Национална стратегия за околна среда 2009 - 2018 г.,**

II.4.4.1. Устойчиво потребление и производство (обща част)- само посочва наименованието; В анализите към стратегията липсва посочване или разглеждане.

- **План за действие** към Националната стратегия по околна среда 2009-2018 г.

Мярка 5 Насърчаване използването на механизма на „зелените” обществени поръчки;

Очаквани резултати: Съобразяването на обществените поръчки с екологичните изисквания в съответствие със ЗОП ще стимулира промишлеността за разработване на екологични технологии и продукти;

Срок за изпълнение: **2010 г.**

Отговорни институции: МИЕ, Агенция за обществени поръчки

Източници на финансиране: ДБ, Средства по програми и проекти

Приоритет: Среден !

Рискови фактори: няма

Индикатори: Брой реализирани „зелени” обществени поръчки

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА НА **GPP** В БЪЛГАРИЯ (3)

- **Ежегодни цели на администрацията за 2010 г.**

Наименование на администрацията: Агенция по обществени поръчки

Цели за 2010 г.: 5. Развитие на нови инициативи в областта на обществените поръчки

Стратегически цели: 5. Включване на екологични и социални съображения при възлагане на процедури за обществени поръчки

Стратегически документ: **не е посочен**

Дейности: 5.1. Популяризиране на темата за “зелените обществени поръчки” чрез изготвяне на методически указания и обучения на възложителите

Срок: Март 2010 г.- Ноември 2010 г.

Очакван резултат: 1. Изготвени насоки за отчитане на енергийната ефективност при закупуването на определена категория стоки;

2. Изготвени указания за възложителите при закупуване на енергийно ефективни пътни превозни средства, съгласно изискванията на директива 2009/33/ ЕО.

nojarov1@gmail.com Индикатор за текущо състояние - 0, Индикатор за цел - 1

СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (4):

Потенциалната цел на бъдещ Национален план за действие в областта на “зелените” обществени поръчки на България трябва да бъде:

Дефиниране на области, в които „зелените” обществени поръчки могат да допринесат в значителна степен за подобряване на опазването на околната среда и конкурентоспособността и формулиране на количествени цели със срок за постигането им.

Развитие, чрез консултации със заинтересованите страни, на специфични цели, които могат да се постигнат чрез обществените поръчки в приоритетните области.

Определяне на продукти, предмет на обществени поръчки, които задължително трябва да отговарят на определени минимални екологични изисквания.

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (1)

С измененията през 2006 г. в ЗОП:

- в чл.26 се създава рамкова възможност възложителите да предвидят в обявлението допълнителни изисквания свързани с околната среда, като следва да бъде посочен начинът на изпълнение на допълнителните изисквания;
- в чл.30 се създава възможност в документацията за участие в процедура за възлагане на обществена поръчка възложителят определя техническите спецификации чрез посочване на работни характеристики или функционални изисквания, които позволяват точно определяне на обекта на поръчката; функционалните изисквания могат да включват изисквания за опазване на околната среда;

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (2)

С измененията през 2006 г. в ЗОП в чл.30:

В случаите когато възложителят е предвидил изисквания за опазване на околната среда, той може да използва спецификации или части от европейски или национални екоетикети, или други екоетикети, които отговарят едновременно на следните условия:

1. спецификациите са подходящи за определяне характеристиките на доставките и услугите;
2. изискванията за етикета са изготвени на базата на научна информация;
3. екоетикетите са приети по процедура, в която могат да участват всички заинтересовани страни - държавни органи, потребители, производители, дистрибутори и организации за защита на околната среда;
4. достъпни са за всички заинтересовани страни.

Възложителят може да посочи, че за стоките и услугите с екоетикет се приема, че съответстват на техническите спецификации, предвидени в документацията за участие в процедура за възлагане на обществена поръчка.

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (3)

С измененията през 2006 г. в ЗОП в чл.51 е дадена възможност:

За доказване на техническите възможности и/или квалификацията на кандидатите или участниците възложителят може в зависимост от характера, количеството и обекта на поръчката да изиска от тях да представят един или няколко от следните документи:

11. за обществените поръчки за строителство и услуги - описание на мерките за опазване на околната среда, които кандидатът или участникът ще приложи при изпълнение на поръчката, ако възложителят е предвидил такива в обявлението.

Допълнителни разпоредби

§ 1, т.8. "Икономически най-изгодна оферта" е тази оферта, която отговаря в най-голяма степен на предварително обявените от възложителя показатели и тяхната тежест, пряко свързани с обекта на обществената поръчка по отношение на качество, цена, технически преимущества, естетически и функционални характеристики, характеристики, свързани с **опазване на околната среда**, оперативни разходи, гаранционно обслужване и техническа помощ, срок за изпълнение и други.

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (4)

С измененията през 2006 г. в ЗОП в чл.53:

Когато възложителят изисква представяне на сертификати, издадени от независими лица, които удостоверяват съответствието на кандидата или участника със стандарти за системи за управление на качеството, възложителят посочва системите за управление на качеството чрез съответната серия европейски стандарти. Възложителят изисква представянето на сертификати, изготвени от независими лица, удостоверяващи съответствието на кандидата или участника с определени стандарти за опазване на околната среда, и посочва екологичната и одиторската схема на Европейския съюз (EMAS) или стандартите за опазване на околната среда чрез съответните европейски или международни стандарти. Независимите лица трябва да са акредитирани по съответната серия европейски стандарти от Изпълнителна агенция "Българска служба за акредитация" или от чуждестранен орган за акредитация, който е пълноправен член на Европейската организация за акредитация (European Cooperation for Accreditation). Възложителят приема еквивалентни сертификати, издадени от органи, установени в други държави членки, както и други доказателства за еквивалентни мерки за осигуряване на качеството или за опазване на околната среда.

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (5)

Със ЗИД на ЗОП през 2010 г.:

- бе създаден нов чл.26а-При възлагане на обществена поръчка за доставка на пътни превозни средства, посочени в приложение № 3а, възложителите са длъжни да вземат предвид енергийните аспекти и въздействието върху околната среда през целия експлоатационен живот на превозните средства, които включват най-малко изисквания за: 1. потребление на енергия, и 2. емисии на въглероден диоксид (CO₂), и 3. емисии на азотни оксиди (No_x), неметанови въглеводороди (NMHC) и прахови частици. Възложителите прилагат изискванията на ал. 1:
  1. чрез посочване като технически спецификации в документацията за обществената поръчка, или
  2. като показатели при критерий за оценка "икономически най-изгодната оферта".

В случаите по т. 2 се прилага методика за изчисляване на разходите за потребление на енергия, емисии на въглероден диоксид, азотни оксиди, неметанови въглеводороди и прахови частици през целия експлоатационен живот на превозните средства. Методиката се определя с наредба на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията.

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (6)

Със ЗИД на ЗОП през 2010 г.:

§ 57. "Приложение № 3а към чл. 26а

Пробег през целия експлоатационен живот на
пътните превозни средства

Категория на превозното средство (категории М и N съгласно определенията от Директива 2007/46/ЕО)	Пробег за целия експлоатационен живот
Леки автомобили (M1)	200 000 km
Лекотоварни пътни превозни средства (N1)	250 000 km
Тежкотоварни пътни превозни средства (N2, N3)	1 000 000 km
Автобуси (M2, M3)	800 000 km

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (7)

Със ЗИД на ЗОП през 2010 г.:

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 62. В Закона за енергийната ефективност § 6 от преходните и заключителните разпоредби се изменя така:

"§ 6. (1) Изпълнителният директор на Агенцията по енергийна ефективност съвместно с изпълнителния директор на Агенцията по обществени поръчки издават указания за прилагане на изискванията за енергийна ефективност и енергийни спестявания при възлагане на обществени поръчки за доставка на оборудване и превозни средства с цел минимализиране на разходите за срока на експлоатацията им.

(2) Указанията по ал. 1 се издават до 4 декември 2010 г."

ПРАВНА РАМКА НА GPP В БЪЛГАРИЯ (8)

Когато е възможно, в съответствие със закона за обществените поръчки, властите на държавно, общинско и местно ниво трябва да разработят изисквания за постигането на екологични цели в процеса на обществените поръчки.

Това не трябва да включва увеличаване на административната тежест за фирмите или да прави участието им по-трудно, особено за малките компании. Публичните купувачи и доставчици трябва да имат достъп до инструменти, обучение и други видове подкрепа по отношение на проблемите на околната среда във връзка с обществените поръчки.

СЪДЕБНА ПРАКТИКА ПО **GPP** В БЪЛГАРИЯ

РЕШЕНИЕ № 2974 ОТ 17.03.2008 Г. ПО АДМ. Д. № 10663/2007 Г., IV ОТД. НА ВАС

РЕШЕНИЕ № 8334 ОТ 23.06.2009 Г. ПО АДМ. Д. № 3017/2009 Г., IV ОТД. НА ВАС

Официално публикуваната съдебна практика на ВАС все още е много малка за да се извеждат на база на нея изводи.

Въпреки това, буди притеснение факта, че изискванията за “зелени” обществени поръчка могат да се използват от недобросъвестни възложители с цел “изкривяване” на процедурата по ЗОП, чрез насочване към определен участник/кандидат, дискриминация и неравнопоставеност, нарушаване на принципа на ефективност и др.

Представяне на възможностите на изчислителни инструменти с възможност за свободно ползване свързани с аспектите на “жизнения цикъл” при провеждане или участие в процедури по зелени ЗОП

ИЗВОДИ (1)

I. СИЛНИ СТРАНИ

1● Въпреки своето първоначално изоставане, България за последните две години отбелязва значителен напредък в областта на “зелените” обществени поръчки. От единствената страна за която имаше празни полета на страницата на ЕК, тя вече е наравно с последните три страни в ЕС-27 и е на етап-консултации за изготвяне на Национален план за действие за “зелени” обществени поръчки.

2● Вече има публикувана базова информация от типа на ненормативни и нестратегически наръчници, методически материали и др. за информация на възложителите и кандидатите. Проведени са една конференция и няколко обучения от АОП. Има предложения от университети и образователни центрове да провеждат такива курсове, липсват обаче данни за интереса на бизнеса и възложителите към тях. Има частичен медиен интерес по темата.

3● Има достатъчно експерти, консултанти и фирми специализирани в СУОС, което създава добра основа за развитие на процеса. Специално в този процес има добре развита нормативна база и стратегически документи, както и методики и наръчници;

ИЗВОДИ (2)

I. СИЛНИ СТРАНИ

- 4● Достатъчна рамкова нормативна база в ЗОП за развитие на “зелените” обществени поръчки и обвързващи нормативни разпоредби за една продуктова група-превозни средства, както и очаквания до края на годината за правила касаещи частично няколко продуктови групи в аспекта-енергийна ефективност.
- 5● Декларирано желание от страна на правителството и всички публични институции за постигане на целите на хилядолетието и активно участие в процесите свързани с устойчивото развитие.
- 6● Активно сътрудничество във всички аспекти с ЕС, ООН, другите многостранни международни институции, както и с водещите държави в областта на устойчивото развитие и “зелените” обществени поръчки. Това създава добри предпоставки за взаимстване на положителен опит.

ИЗВОДИ (3)

II. СЛАБИ СТРАНИ

- 1●България е една от 4-те страни от ЕС-27, които все още нямат изготвен проект на Национален план за действие за “зелените” обществени поръчки; Всички други са значително напред в процеса, който в условията на икономическа криза има съществени положителни икономически измерения;
- 2●Малкото национални стратегически документи, които изобщо засягат аспекта на “зелените” обществени поръчки го правят или само като споменаване на наименованието или схематично;
- 3●Липсва официално публикувана статистика за броя на “зелените” обществени поръчки, регионалното, продуктово и отрасловото им диференциране и разпределение; В този аспект не е ясна изходната точка от която тръгва България в този процес;
- 4●Съществуващите нормативни основания за “зелени” обществени поръчки са направени основно поради задължение за въвеждане на отделни конкретни изисквания на отделни европейски директиви и поради това все още не представляват завършена система в тази област;

ИЗВОДИ (4)

II. СЛАБИ СТРАНИ

5● Доколкото в България се провеждат процедури включващи изисквания свързани с опазване на околната среда, няма сведения това да се прави на база анализ на жизнения цикъл на търсения продукт и ефекта му върху бюджета на възложителя. Това поставя под съмнение целите с които възложителите използват такива изисквания.

6● За разлика от повечето държави в ЕС, България няма поставени в правителствени документи количествени национални цели в областта на “зелените” обществени поръчки. Например Малта има конкретни цели за 15 продукта, от тях хартия, офис оборудване-100% зелени процедури, климатици, почистващи продукти, довършителни строителни дейности-80% и т.н. Австрия има цели за 5 продуктови групи с конкретни количествени цели. Повечето държави от ЕС имат конкретни количествени цели.

7● Липса на достатъчен интерес към СОУОСО, основно към ЕМАС, съгласно Регламент (ЕО) № 761/2001.

Благодаря за вниманието!

Щерьо Ножаров
nojarov1@gmail.com

интернет-страници на ЕК за GPP:
http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm
<http://www.smart-spp.eu/>